

SLANGEN.

Meermalen zijn in „Timotheüs" reeds uitnemende artikelen geschreven en beschouwingen gegeven over de slangen, waarbij de schrijvers zich op het gebied der natuurlijke historie bewogen. Wij achten het derhalve overbodig, daarop terug te komen. Wij houden ons overtuigd, dat onze lezers deze met zóóveel aandacht gelezen hebben, dat zij, straks een diergaarde bezoekend, oog en hart zullen hebben voor de schoonheid dezer dieren en het kunstig samenstel van hun lichaam, zoowel als zij belangstellen zullen in de eindeloze variëteiten, waarin deze diersoort zich onderscheidt. Zie, wij gelooven gaarne, dat de bekoring hen daarvan lang gevangen houden kan, zoolang daar nog stevig traliewerk zich bevindt tusschen het dier en zijn beschouwer, doch ook dan zelfs wordt die bekoring gestoord door het gevoel van natuurlijke afkeer, vrees en haat, dat daar in het menschenhart tegen deze diersoort heerscht en niet slechts bij den mensch, maar zelfs bij vele, ook bij de grootste en sterkste dieren, zich doet gelden. Nu kan het tot op zekere hoogte waar zijn, dat er in de menschenziel nog steeds, ook instinctmatig, de herinnering leeft aan het: „Ik zal vijandschap zetten tusschen uw zaad en haar zaad. Dat zal u den kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen;" 't kan waar zijn, dat zelfs de dierenwereld nog ingeschapen is de afschuw van het dier, „vervloekt, boven alle vee," —

maar wij, voor ons, achten deze meening, hoe eenvoudig vroom ze klinken moge bij de uiting, in strijd met de werkelijkheid. 't Moge waar zijn, dat voor de belijders van den Joodschen en den Christelijken godsdienst, krachtens hun godsdienstige overtuiging aan de slang herinneringen verbonden zijn, die het menschenhart met afschuw vervullen, toch is dit dier zelfs door hen gebezigd als symbool voor snelheid van beweging, geneeskunde, eeuwig leven, en, vergeten wij het niet, door Christus Zelf Zijn jongeren aangewezen als een voorbeeld van voorzichtigheid. Zooals heden ten dage nog geschiedt onder de ruwe volken, werden reeds in grijze oudheid de slangen door de Indiërs aanbeden als zinnebeelden van wijsheid; ook de oude Romeinen bewezen de slangen Goddelijke eer, en, in gevallen van nood, deden zij zich door de slang een veilige woonplaats aanwijzen. Bij onderscheiden volken van Europa, Azië en Afrika heerscht het bijgeloof, dat de verschijning van een slang geluk en zegen aanbrengt en dat het doden van dit dier groter onheil na zich sleept dan het behoud daarvan. Wie daarover glimlachen wil, doe het niet bij den haard in zijn studeerkamer, maar beproeve het ook heden nog eens te midden van de plattelands-bewoners op Sardinië, in Rusland, Thüringen en Zuid-Duitschland.

Wij gelooven veeleer, dat de instinctmatige zucht tot zelfbehoud en de rechtmatige vrees om dat „zich-zelf" te verliezen, vooral ook de groote lijdelijkheid, waarin het slachtoffer tegenover de slang verkeert en de afschuwelijke wijze, waarop deze haar prooi ten doode martelt, den afkeer van alle levende ziel tegenover den sluwen belager rechtvaardigt.

Over alle deelen van den aardbodem is de slang verspreid, natuurlijk in ongelijk aantal en hier minder gevaarlijk dan ginds: in de Oude Wereld vertoonen zij zich het minst en doen zich ook weinig onderscheiden soorten voor. In Afrika, vooral op Madagascar vertoonen ze zich talloos en in allerlei soorten en familiën. Het Oosten is het rijkst aan slangen, vooral Indië en Ceylon, waar men op de zes soorten één giftige aantreft. Australië bezit niet zooveel slangen, maar voor het minst twee derden daarvan behooren tot de giftige soorten. Noord-Amerika is veel rijker aan slangen dan de Oude Wereld. Zuid-Amerika wedijvert in rijkdom met het Oosten. Over het algemeen begunstigen zij met hun verblijf de plaatsen, die hun geschikte schuilplaatsen en voedsel bieden, en naarmate een streek meer afwisseling in bodem en natuur toont, komen zij menigvuldiger voor. Warmte en vochtigheid trekt hen meer aan dan hitte en droogte. Zij zijn overigens niet kieskeurig, wat hun verblijf betreft, blijven op den vlakken grond, zoeken steile hellingen, bergen zich in moerassen, schuilen in meren, rivieren en zeeën, kronkelen zich tusschen de takken van boomen, of woelen zich in de aarde, maar toonen zich over het algemeen gehecht aan hun verblijf. Zij onthouden zich echter niet geheel van zwerftochten, trekken rivieren en andere wateren over om zich aan den tegenovergestelden oever of op de eilanden te vestigen, verlaten wouden en steppen om zich in de dorpen en steden te vertoonen, en schuwen hun doodvijand, den mensch, gansch niet. Veeleer dringen zij zich op de meest ongewenschte wijze aan hem op, vertoonen zich in tuinen en op erven, waarheen zij door ooevaars gedragen, of onder het afgeladen brandhout medegevoerd werden; in de zuidelijke landen brengen de zeer gevaarlijke nachtslangen den bewoners menigmaal in hun slaap een bezoek in hun woning, of wagen zich aan boord der schepen. In Indië worden niet weinige van de talloze slachtoffers in hun huizen door de slangen gebeten en in Afrika richten de inboorlingen op vele plaatsen hun legerstede in met het oog op slangengevaar. Waar de wisseling der jaargetijden het sterkst is, zooals bij ons, zoeken zij des winters een schuilplaats tegen de ruwheid van het klimaat en verkeerden daar gedurende den winter in een toestand van verstijving en verdooving. Bij stil en warm weer verlaten zij in onze streken in Maart of April hun winterverblijf, om zich in de zon te koesteren. Hun zomerleven, hun jacht op spijs en hun voortplanting begint eerst tegen Mei. Van den herfst tot in de lente *leren* zij in den letterlijken zin des woords *op hun eigen vet*.

De meest onschuldige slangensoorten vertoonen zich des

Oelar radia iang boeas di-Amerika.

De meest onschuldige slangensoorten vertoonen zich des

Een slang op den weg. — Een electricische schok doet de knoestige leden van het paard van den Australischen ruiter trillen. Het ros heft de voorpooten omhoog en slaat. Het snuift en blaast. Ver treden de oogen uit hun kassen, en de manen rijzen verstijvend omhoog, terwijl de staart de flanken zweept. Daar moet onraad zijn . . . Een slang op den weg! De gevaarlijke diamant-slang! Nog een oogenblik, en het vergiftige dier zou den kronkelenden staart verheven, het doodelijk venijn paard en ruiter in de aderen hebben gestoken. Doch een sprong op zij redde beide . . .

P. J. K.

daags, de schadelijke en vergiftige slangen daarentegen komen meestal des nachts voor. Wie in streken woont, waar deze huizen, zal zich daarvan gemakkelijk kunnen overtuigen, door des nachts een vuur te ontsteken; hij zal dan een rijke vangst van deze dieren kunnen doen, die zich door het schijnsel van het vuur lieten aantrekken. Ofschoon men nu vaak meent, aan oog en kop te kunnen onderkennen, of men met een nacht- of dagslang te doen heeft, is voorzichtigheid geboden; zelfs de groote natuur-onderzoeker Duméril zweefde dagen achtereen in levensgevaar, gebeten als hij was door een nachtslang, die hij voor een dagslang gehouden had. Slechts een nauwkeurig onderzoek van het gebit zou hier zekerheid kunnen aanbrengen en daartoe leent het dier zich zelden, als het zijn buit gekozen heeft!

Het voedsel van de slang bestaat hoofdzakelijk uit dieren, die zij zelf gevangen en gedood hebben. De meesten loeren op den buit, die hun leger voorbijgaat, overvallen dezen plotseling en brengen dien den doodelijken beet toe, of grijpen en verslinden dien, terstond of na het slachtoffer eerst geworgd te hebben. De nachtslang bezit zulke vreeselijke wapenen, dat, om zoo te spreken, alleen de aanraking van het slachtoffer en inderdaad slechts een lichte inboring van den giftand voldoende is, om zich den buit te verzekeren. Wordt het dier door onverwachten buit in den slaap gestoord, dan schijnt de slang slechts haar toorn en wraakgevoel te stillen door het argeloos slachtoffer te doden. Dat deze overigens haar buit kent, blijkt uit de onderscheiden wijze, waarop zij dien behandelt: kikvorschen en visschen worden zonder verwijf verslonden, hagedissen, zoogdieren en vogels daarentegen eerst geworgd. Over het algemeen kan men vaststellen, dat het dier, naar gelang van eigen grootte, zijn buit kiest, wat zich ook begrijpen laat, daar het het vermogen om zijn buit te verscheuren mist. Toch is ook hier voorzichtigheid geboden: er zijn toch kleine slangen, die groote dieren en menschen een doodelijken beet kunnen toebrengen, en zich daarmede schijnen te vergenoegen. Dat het oog van de slang een bekorenden invloed op haar buit uitoefenen zou, zoodat het slachtoffer, bijvoorbeeld een vogel van uit zijn boom, regelrecht op zijn doodvijand zou toevliegen, schijnt een sprookje te zijn. Veeleer schrijft men dit verschijnsel tegenwoordig toe aan de sommigen vogels als ingeschapen zucht toe, om zich voor hun jongen op te offeren.

Met het oog op de tallooze gevallen, waarin slangen aan menschen een beet toebrengen, die hun het leven kost, of tot een lang, vaak levenslang en ontzettend lijden veroordeelt, begrijpt men de ontzetting, die het aanschouwen van dit dier bij den mensch teweegbrengt, en ook de overdreven verhalen, die daaromtrent bij oude en nieuwere volken in omloop zijn.

Toch, al willen wij gaarne helpen, om overspannen vrees te verdrijven, zelfs door de verzekering, dat zich in ons vaderland hoogst zelden slangen voordoen, waarvan de beet doodelijk is, ja, dat men er zelden slangen aantreft, men zij toch ook, op onze heiden en bosschen wandelend,

voorzichtig, temeer daar de kleur van de huid zich zoo hier als elders aanpast bij de omgeving en de aanwezigheid van het dier zelden verraadt. De meest voorkomende soort is die van de Kruisotter, die ook over het grootste deel van Duitschland, zelfs door half Europa verspreid zijn. Ofschoon volgens tamelijk nauwkeurige opgaven de beet van dit dier slechts op drie van de honderd gevallen doodelijk heeten mag, zoo zijn de gevallen veel talrijker, waarin hij een langdurig en zwaar lijden veroorzaakt. Ofschoon wij dus tegen overspannen vrees waarschuwen, ook opdat men in voorkomende gevallen zijn tegenwoordigheid van geest niet misse, blijven wij den eenzamen toerist toch behoedzaamheid aanbevelen, vooral wanneer hij door de bewoners der streek gewaarschuwd wordt, dat er zich slangen voordoen. Om hem te waarschuwen, willen we één geval beschrijven, gansch niet het meest noodlottige, waarin de beet van een kruisotter een menschenleven vergiftigde. Een meisje van negentien jaar was blootsvoets naar de heide gegaan en was er door een kruisotter gebeten. In het begin lette zij er niet op, maar weldra begon

de voet te zwellen, en het zwellen en de pijn zetten zich tot het bovenlijf voort, zoodat zij telkens neerviel en de kracht verloor om te staan en te gaan. Tot haar geluk was haar moeder bij haar, die haar naar huis bracht, waar terstond naar een chirurgijn gezonden werd. Deze wendde allerlei middelen tot herstel aan, en langzamerhand werd zij ook beter, hoewel haar been tot haar veertigste jaar ziek bleef, en terwijl zich daaraan nu eens blauwe, dan gele vlekken toonden, haar hevige pijn deed lijden, waartegen alle middelen vruchteloos bleken. Op eenmaal hield dit op, doch nu wierp de ziekte zich op de oogen, waaraan zij geruimen tijd zeer veel pijn leed, totdat zij geheel blind werd en in

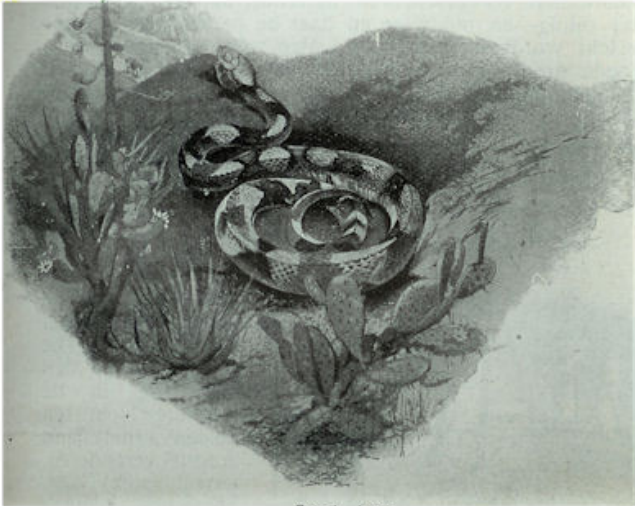

Een slang een rivier overzwemmende.

dezen toestand twee donkere jaren doorleefde. Na dit tijdperk genazen haar oogen langzamerhand en kon zij weer zien, doch nu vertoonde zich de ziekte weder door het geheele lichaam en bezorgde haar pijnen in het lijf en in de ledematen. Deze toestand bleef haar geheele leven, waarin zij ten laatste nog volkomen doof werd, voortduren. Zij behoorde tot een familie, waarvan alle leden een hoogen ouderdom bereikten en zelfs in 1893 het hier medegedeelde nog bevestigden. Het mag verwondering wekken, dat een mensch onder zulk een lijden nog een hoogen leeftijd bereiken kan, maar wie zou het wraken, dat de getroffen onder zulke omstandigheden de dood begeerlijker voorkomt dan het leven?

En dan durven dierenvrienden nog pleiten voor het sparen van het, volgens hun wijze van spreken, onschuldige dier! Laat dezulken zich naar Indië begeven, waar de door een slangenbeet ten doode gedoemde Indiër, zijn laatste bede tot zijn „onschuldigen" moordenaar richt. Beter mag de raad gelden, vóór men zich overtuigt, of de slang, die men ontmoet, schuldig of onschuldig is, den stok op te heffen en het kleine of groote monster, met één fermem slag, den kop te verpletteren of de ruggegraat te verbrijzelen. Men hoede zich echter den schijnbaar of werkelijk gedooden vijand zonder voldoende voorzichtigheid

op te nemen, want de spierbeweging duurt nog lang voort, nadat de slang den doodelijken slag ontvangen heeft en de gevaarlijkheid der gifstanden houdt niet op en wordt niet minder, zelfs wanneer een scherpe houw den kop van het lichaam gescheiden heeft. De afgehouden slangenkop bijt vaak nog even woedend om zich heen, als toen het beest nog in leven was. Minuten — ja, kwartieren lang na de onthoofding, richt de kop zich met den geopenden muil en den naar buiten gedrongen giftand naar de zijde, van waar hij den doodelijken slag ontving of naar de vingers, die hem vasthouden, en het gif blijft zelfs, nadat het gedroogd is, wanneer het maar even weer geweekt wordt, nog in staat, een zoogdier te doden.

Op de loer.

In streken, die veel door de kruisotters aan verlies van vee te lijden hebben, drijft men wel eens geheele kudden varkens op de velden, die door de kruisotters geteisterd worden. Aangezien dit middel wel eens meer offers kosten kan dan de kwaal zelf, is het beter des nachts jacht op de vijanden te maken. De jagers hebben zich dan van laarzen te voorzien, die tot onder de knie reiken en hen alzoo volkomen beveiligen. Men steekt dan groote vuren aan en de dieren laten zich daardoor aantrekken, waarop men slechts op hen met een geoeffende hand heeft los te slaan.

Wordt men echter, ondanks alle voorzorg, door een slang gewond, zoo schijnt de ervaring te bewijzen, dat het gebruik van brandewijn, cognac, rum of arak, in tamelijk groote hoeveelheid genoten, althans aanvankelijk een goed en aanbevelenswaardig tegengif biedt, zoodat iedereen, althans aanvankelijk, den van een slang gebeten lijder helpen kan: één dezer dranken, ook al heeft men ze niet medegenomen, is al licht op korten afstand te verkrijgen. Tot geruststelling van hen, die van zulk een middel soms nog erger gevolgen dan dronkenschap vreezen, zij opgemerkt, dat men bij door een slangenbeet getroffen, ook zelfs na een onmatig gebruik van brandewijn, geen spoor van dronkenschap bespeuren zal. Zoo men volkomen gave, droge lippen heeft, is het aan te bevelen, de wond uit te zuigen, doch men wende dit middel met groote voorzichtigheid aan, om het getal slachtoffers niet te vermeederen. Liever snijde, of brande men de wond uit, of binde, totdat men de hulp van den geneesheer verkregen heeft, het eene of andere harde voorwerp, een steentje bv., zoo *vast op de wond*, als de lijder dit verdragen kan. Ook bij het uitbranden der wonde zij men behoedzaam! 't Best is, een gloeiend stuk ijzer, een gloeiende kool, zoo noodig een brandende sigaar vlak bij de wond te houden, zolang de zieke dit volhouden kan en zonder de huid te verbranden. Om de wond heen smere men de huid met olie of vet,

zeep of speeksel, om ze vochtig te houden. Vanaf de wond, ongeveer eenige cM. daarboven en met ongeveer gelijke tusschenruimten binde men banden stevig om het getroffen lichaamsdeel. In geen geval verzuime men echter, geneeskundige hulp in te roepen, en ook wij wagen het niet, verdere hulpmiddeltjes aan te bevelen, al ware het slechts, om ons niet den rechtmatigen toorn van den bekwamen geneeskundigen adviseur van „Timotheüs" op den hals te jagen, die ons met recht vermanen en verwijten zou: „Schoenmaker, houdt u bij uw leest!"

Nog een enkele opmerking! Dat toch niemand onzer lezers een giftige slang in eigen boezem als zijn god koestere, een slang als wraakzucht, jaloezie, drift, zinnelijke lust en welke van deze ondiere er meer in een menschenhart mogen wonen. Gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, zoo heeft de Zoon des menschen Zich laten verhoogden, opdat een iegelijk, die met een geloovig oog, zij het ook den laatsten blik op Hem werpt, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.

P. J. K.

Veiligheid op Zee.

Het is en blijft op zee: „Varen, maar met groot gevaar," gelijk de dichter Poot het uitdrukte. Wie op zee vaart, is altijd slechts enkele centimeters verwijderd van zijn graf. Geen wonder, dat men te allen tijde gezocht heeft naar de middelen, om dat gevaar te vermindere, en bij den kolossalen groei der schepen, en de vervanging van wind- door stoomkracht en van hout door ijzer- en staal, heeft men naar nieuwe middelen moeten omzien.

De houten schepen onzer vaders, hoe klein ook, waren betrekkelijk veilig. Hout drijft, ook al is het tot een zeef geschoten. En nu kan de lading van dien aard zijn, dat hij het lek geslagen schip kan doen zinken, maar menige lading doet dat niet, en er varen nog schepen, die hout van Noorwegen halen en veertig of zestig jaren oud zijn. Ze kunnen omslaan, dat is waar, maar zinken kunnen ze niet.

Elk houten schip echter maakt water als het stormt. De storm buigt het schip en doet de naden open splijten, terwijl ze na den storm weer dicht gaan. Bij een goed geklonken ijzeren schip is dit gevaar kleiner, maar bij een houten is het ook in den regel niet zoo groot, of de pompen kunnen het overwinnen. Gevaar bestaat alleen, als het schip lek wordt.

Een lek kan verschillende oorzaken hebben. Men kan stooten tegen de rotsen of banken van de kust; men kan blinde klippen ontmoeten; men kan botsen tegen een ander schip. Dit laatste alleen in den duisternacht of in den mist, en dit gevaar is voor de tegenwoordige reuzenstoomschepen grooter dan voor de schepen van vroeger tijd, omdat hun snelheid zooveel grooter is.

Dit alles is door de zeevarende natiën voortdurend ernstig overwogen, en er bestaan internationale afspraken en voorschriften, terwijl verschillende zeevarende natiën bovendien hun eigen schepenwet hebben. Onze schepenwet is nog maar een paar jaren geleden herzien. Geen schip mag uitvaren, zoo het niet voldoet aan allerlei bepalingen, wat de zeevaardigheid betreft. Ieder schip moet voorzien zijn van de noodige instrumenten om de plaats te bepalen waar men zich bevindt; moet een misthoorn of mistklok hebben, die ingeval van mist om de twee minuten zijn stem laat hooren; op ieder schip moet geregeld aantekening gehouden worden van de vaart, en nog onlangs werden eenige visschers, die dit laatste hadden verzuimd, voor den rechter geroepen.